

Равнодушни према насиљу

Зорица Мршевић*

Зашто нико не реагује на јавно видљиво насиље? Зар је могуће да недавно групно премлаћивање у центру Новог Сада баш нико није ни чуо, ни видео. Жртви нико није помогао ни за време насиља (па ни позивом полиције мобилним телефоном), али ни када је после лекарске интервенције тражила превоз до куће. Ради се о појави која се назива „Беновезе синдром“ и која означава пасивност сведока насиља.

Термин је настао по Кити Беновезе, жртви убиства пред 38 пасивних сведока, која је 1964. године убијена ножем надомак своје куће у Њу-јорку.

Око пола сата она се борила за живот, врштала и позивала упомоћ. Већина пасивних сведока из околних зграда је немо посматрала или барем чула њене позиве упомоћ и није реаговала, све док један није повикао: „Доста више, пусти ту жену“, после чега се убица уплашио и побегао. „Њујорк тајмс“ је посебно известио о том нераговању сведока, указујући да би њен живот био спасен само да је неко повикао раније, као и да је раније позвана Хитна помоћ пре него што је жртва искрварила, чиме је скре-

▶ Зар је могуће да недавно групно премлаћивање у центру Новог Сада баш нико није ни чуо, ни видео, и да жртви нико није помогао

нута пажња јавности на проблем пасивних посматрача.

Појава која се често понавља у ситуацији када је више пасивних посматрача злочина и насиља названа је „дифузија или дисперзија одговорности“. Наиме, када има више посматрача, могуће је да мисле да ће „неко други свакако позвати полицију, или је то већ урадио“. Паралелно, осипа се и осећај терета одговорности, људи су склони да своје нечињење оправдају нечињењем других. Док с једне стране постоји друштвена норма која налаже да помогнемо, с друге стране свесни смо да ако помогнемо, можемо да се изложимо опасности. Могу се насилници окомити на онога ко покуша да макар вербално одбрани жртву, може да буде изложен психичком насиљу (урлању, претњама) од стране насилника, може чак да га (из страха) нападне и сама жртва, желећи да одобровољи насилника, могу други посматрачи да осуде онога ко се „меша у туђе приватне односе“ због гриже савести што се сами не усуђују да реагују.

Понекад и посматрачи ситуацију не препо-

Новица Коућ

знају као ургентну, а јасно је да и сама интерпретација неког догађаја у великој мери диктира реакцију или њено одсуство.

Показало се да би многи одлучили да ризикују и помогну, ако верују да ће њихов гест наићи на одобравање у својој средини. Ако умешати се и помоћи није понашање које доноси социјално признање, пасивно посматрање постаје учестало до редовности. Поједини случајеви доказују да ће очевидца, уколико процени да жртва припада његовом социјалном кругу, бити спремнији да помогне, као и да уколико жртва директно усмери поглед ка некоме ко може да пружи помоћ, вероватноћа да ће јој притећи у помоћ је већа.

Иако је сведочењем о постојању насиља учињен први корак, најме људи су свесни његовог постојања и негативних последица и спремни су о томе и да говоре ако су упитани, спремност на други корак, у виду сопствене иницијативе да се жртви помогне, очигледно је редак.

Томе вероватно доприноси и присуство резигнираности („ништа се овде не може променити“), (не)основано неповерење у институције (нпр. погрешно веровање да полиција неће интервенисати док туча траје чекајући да се заврши, да се кривичне пријаве „ионако никада“ не процесуирају и да нико неће бити санкционисан и сл).

*Професорка Феноменологије насиља на универзитету Сингидунум

Datum:
18.09.2013
Novina:
Politika
Rubrika:
Pogledi
Strana:
24

<http://www.politika.rs/rubrike/ostali-komentari/Ravnodusni-prema-nasilju.sr.html>